

Economische geschiedenis moet wezenlijk op cijfers gebaseerd zijn, maar zij vormt toch maar een pover geheel wanneer men achter die cijfers niet de mensen ziet. *A fortiori* geldt dat voor een bezettingstijd waarin economische omstandigheden die in het dagelijks leven ingrijpen, niet beschouwd worden als resultante van anonieme krachten waar men geen vat op heeft, maar juist beleefd als onderdeel van een situatie die men heel wèl meent te overzien. Hoeveel frustraties vloeiden alleen al voort uit de moeilijkheden op de vervoerssector die wij in het voorafgaande weergaven! Frustraties bij diegenen die op die sector werkzaam waren of, erger nog, daaruit verwijderd werden. Taxichauffeurs en eigenaren van verhuurauto's verloren hun broodwinning en vaak ook de in die auto's geïnvesteerde kapitalen; bij vordering kreeg men een vergoeding uitbetaald die veel te laag was om er, wanneer dat weer mogelijk zou zijn, nieuwe auto's mee aan te schaffen. Hetzelfde gold voor de gevorderde vrachtauto's en binnenschepen. Dan moet bedacht worden dat wie nog aan het werk bleef, onder veel moeilijker omstandigheden werkte dan tevoren: de arbeidstijden werden langer, de dagelijkse beslommeringen (eindeloze reparaties en een lawine aan paperassen) namen toe, het weerstandsvermogen verminderde. Al in de strenge winter van '41 op '42 waren er bij het spoorwegpersoneel 10% uitvallers wegens ziekte. Ook van het bedienend personeel van autobussen en trams werd het uiterste gevergd. 'Het blijft met tussenpozen doorsneeuwen', schreef een Rotterdamse tramconducteur eind januari '42 op een maandag in zijn dagboek, 'zodat ik vanmorgen om 6.30 maar weer eens naar de Koot wandelde' – dat was de tramremise aan de Kootsekade.

'De boel zit weer hopeloos in de knoei, er is geen ruimen aan zonder pek. . . 's Middags weer naar de Koot getippeld, er komt geen wagen door, het is bij de beesten af. 's Avonds om 19.30 uur op tijd binnen maar weer naar huis gelopen. Dat is vandaag 9 uur dienst + 20 km op m'n klompen door de sneeuw gebaaid. Om 20.30 thuis, even eten, dagboek schrijven (in klad) en naar bed om 21 uur want ik moet om 3 uur 30 op om weer naar Hillegersberg te lopen. Het is gewoon beestenwerk. Weinig slapen, weinig eten en werken als een paard. Hoelang is dat vol te houden?

Dinsdag – Vandaag dienst III gehad, het grootste kreng wat er bij is, 10 uur 48 min. dienst. De dienst zat echter zo in de knoop dat ik de helft er van maar gereden heb en een paar stukjes. Dat is echter nog onaangenamer dan normaal rijden want met al die vertraging in en uit je wagen word je zo koud en moe dat je haast bezwijkt.